

Capitolul I. Clasificarea nulităților

I. Nulități absolute și nulități relative

1. Nulități absolute

1.1. Caractere juridice

I. Regimul juridic al nulității. Invenție. Brevet. Interes legitim

Una dintre regulile care cârmuiesc regimul juridic al nulității absolute este aceea că o atare nulitate poate fi invocată de oricine are un interes juridic ocrotit și chiar din oficiu de instanța de judecată, întrucât această nulitate, fiind menită să ocrotească interese de ordin general, trebuie să dea posibilitatea unui cerc foarte larg de persoane să ceară înlăturarea actului juridic încheiat prin înfrângerea unor norme de drept care urmăresc să protegiască asemenea interese.

Sub acest aspect, ambele instanțe a pronunțat hotărâri greșite, reținându-se în mod eronat că recurenta-reclamantă nu a făcut dovada interesului încălcat prin transferul brevetului de invenție între cei doi părâți. Astfel, într-adevăr, în sfera noțiunii de „oricine are un interes juridicește ocrotit” nu intră acele persoane care sunt cu totul străine de actul juridic încheiat cu nerespectarea condițiilor de validitate și care nu pot justifica un interes care să fie în legătură cu cauza nulității în mod nemijlocit. Nu mai puțin adevărat este că nu numai părțile actului juridic intră în sfera persoanelor îndreptățite să promoveze acțiune în nulitate, din această categorie făcând parte și terții, în măsura în care se pretind vătămați de efectele actului juridic a cărui nulitate absolută se cere a fi dispusă.

Din această ultimă categorie face parte recurenta-reclamantă, deoarece, chemată fiind în judecată pentru drepturi bănești izvorâte din calitatea de inventator și titular de brevet al pârâtului, justifică un interes material, legitim, actual și direct să demonstreze judecătorește că actul juridic de transfer al brevetului de invenție este rodul unei pretinse fraude la lege și al încălcării unor dispoziții legale imperative.

Întrucât nulitatea absolută poate fi invocată oricând, atât pe cale de acțiune, cât și pe cale de excepție, în această materie noțiunea de interes legitim juridicește proteguit vizează mai puțin exercițiul dreptului la acțiune, ci mai degrabă privește temeinicia pretenției formulate, deoarece, pentru a afla dacă un interes există și este ori nu în conflict cu legea, este necesar să se dezbată fondul pretenției. În cauza dedusă recursului de față, interesul recurenteii este în strânsă și directă legătură cu pretențiile bănești formulate pe cale separată de pârât, ca urmare a transferului brevetului de inventator și prin cesiunea drepturilor ce izvorăsc din acesta. De aceea, acțiunea în nulitate absolută vizează tocmai situația juridică creată ca urmare a transferului titularului de brevet, recurenta demonstrând în litigiul de față un vădit interes în a anula judecătorește un atare transfer, având deci calitatea de a dovedi cauza de nulitate invocată prin acțiune.

În consecință, recursul a fost admis, au fost casate hotărârile anterioare, cu trimiterea cauzei spre rejudecare aceleiași instanțe de fond.

*C.S.J., Secția civilă, decizia nr. 867 din 10 martie 1999,
legalis.ro*

2. Contract. Nulitate absolută. Lipsa acordului de voință

Prin acțiunea formulată de R.A.D.R.A. Vâlcea, în contradictoriu cu SC A. Vâlcea, s-a cerut să se constate nulitatea absolută a contractului, motivat de faptul că acesta s-a semnat cu obiecțiuni de către pârâtă, obiecțiuni pe care reclamanta nu și le-a însușit, așa

încât condiția acordului de voință nu s-a realizat, iar convenția este nulă absolut.

Tribunalul Vâlcea a respins acțiunea, reținând că lipsa consimțământului, constând în neacceptarea obiecțiunilor formulate de pârâtă la contractul de livrare a apei potabile, este o chestiune ce ține de formarea acestuia în condițiile art. 39 C. com. și nu constituie o cauză de nulitate absolută echivalentă cu eroarea obstacol. Recursul reclamantei a fost respins ca nefondat de Curtea de Apel Pitești.

Această instanță a apreciat că între părți nu s-a născut un raport juridic în ce privește clauzele contractuale pentru care părțile nu au realizat un acord de voință. Reclamanta a emis contractul în care s-au inserat alte clauze decât cele din convențiile anterioare, clauze pe care pârâta le-a apreciat ca dezavantajoase, așa încât a formulat obiecțiuni, neacceptate de către reclamantă, așa cum rezultă din înscrisurile depuse la dosar.

Pentru a opera sancțiunea nulității absolute, se impune să existe un act juridic căruia să i se aplice, în tot sau în parte, această sancțiune, dar în condițiile în care contractul nu s-a realizat, deci el nu este în ființă, nu se poate constata nulitatea lui.

*C.A. Pitești, decizia nr. 655 din 21 mai 2003,
legalis.ro*

3. Act juridic. Nulitate absolută

Caracterul de ordine publică al nulităților absolute ce sancționează actele juridice încheiate cu încălcarea unor prevederi legale imperative trece înaintea principiului potrivit căruia nimeni nu poate să invoce propria sa turpitudine; astfel încât, excepția referitoare la o atare nulitate va putea fi ridicată și de partea care, cu intenție și profitând de neștiința celeilalte părți, a nesocotit astfel de dispoziții penale.

*Trib. Jud. Timiș, decizia civilă nr. 822 din 29 iunie 1972,
în R.R.D. nr. 4/1973, p. 174*

4. Contract de vânzare-cumpărare. Apartament exceptat de la vânzare-cumpărare

Legea nr. 85/1992, art. 7 alin. (8)¹⁾, art. 19
C. proc. civ., art. 108

Potrivit art. 7 alin. (8) din Legea nr. 85/1992, locuințele din mediul rural destinate medicilor, profesorilor, altor specialiști și personalului Ministerului de Interne sunt considerate locuințe de serviciu și exceptate de la vânzare.

Locuința închiriată pârâtului B.C. și familiei lui nu a constituit accesoriu al contractului de muncă, conform art. 51 din Legea nr. 5/1973 și nici locuință de serviciu în sensul art. 55 din Legea nr. 5/1993. Nici nu putea fi, deoarece imobilul în care se află nu a fost în administrarea unei unități economice.

Imobilul din comuna Gârbău, în care se află locuința, a fost construit din fondurile de stat ale fostei IEGAIA Cluj, aparținând de fostul Consiliu popular al județului Cluj, ca bloc pentru specialiștii comunei și cu actul nr. 633 din 17 februarie 1982 a fost predată spre administrare și închiriere reclamantului.

Reclamantul a închiriat-o pârâtului B.C. în calitate de polițist la postul de poliție al comunei.

Potrivit art. 7 alin. (8) din Legea nr. 85/1992 locuințele din mediul rural destinate medicilor, profesorilor, altor specialiști și personalului Ministerului de Interne, sunt considerate locuințe de serviciu și exceptate de la vânzare.

Acesta este temeiul legal care exceptează de la vânzare locuințele și potrivit art. 19 din Legea nr. 85/1992 atrage nulitatea absolută a contractelor de vânzare-cumpărare dintre recurenți și pârâți.

Conform art. 108 C. proc. civ., nulitatea absolută nu poate fi acoperită de nici un act sau fapt, constituie o încălcare a legii și astfel acceptul inițial al reclamantului la vânzare nu înlătură nuli-

¹⁾ Alin. (8) al art. 7 din Legea nr. 85/1992 a devenit alin. (9) în urma republicării legii în 1998.

tatea, iar recurenta are obligația să cunoască și să aplice corect legea potrivit art. 16 din Constituție.

De aceea, potrivit art. 296 și art. 316 C. proc. civ., recursul fiind nefondat, a fost respins.

*C.A. Cluj, Secția civilă, decizia nr. 632
din 16 aprilie 1998, în C.P.J. 1999*

5. Contract de donație. Condiții de formă

C. civ., art. 813, art. 814, art. 1167 alin. (3)

În cazul în care contractul de donație se încheie între absenți, prin ofertă și acceptare separată, atât oferta, cât și acceptarea trebuie să fie făcute în formă autentică; altfel, sunt nule absolut.

Pentru că donația nulă pentru viciu de formă să producă efecte juridice, trebuie refăcută în întregime, cu respectarea formei cerută de lege (art. 1168 C. civ.).

După moartea donatorului însă, această nulitate pentru vicii de formă, poate fi acoperită prin confirmarea, ratificarea sau executarea voluntară a donației de către moștenitori [art. 1167 alin. (3) C. civ.].

Acceptarea donației trebuie să intervină înainte de decesul donatorului și produce efecte doar din ziua în care s-a comunicat donatorului actul de acceptare [art. 814 alin. (2) C. civ.]; în caz de moarte a donatorului înainte de acceptare, oferta devine caducă.

Deci, atât timp cât oferta de donație nu a fost făcută în formă autentică și nici refăcută în condițiile legii, este lipsită de efecte juridice, chiar dacă acceptarea s-a făcut în formă autentică.

Totodată, nu se poate reține acoperirea nulității pentru vicii de formă de către moștenitori, atât timp cât acceptarea donației a intervenit după decesul donatorului și astfel oferta a devenit caducă.

*Trib. Mun. București, Secția a IV-a civilă, decizia nr. 618
din 21 martie 1997, în C.P.J. 1993-1997, p. 19-22*

6. Contract de închiriere. Acțiune în constatarea nulității. Inexistența cauzelor nulității în momentul încheierii actului

Prin cererea introductivă de instanță, reclamanții au solicitat instanței de judecată să constate nulitatea absolută a contractului de închiriere nr. 2491 din 22 mai 2001 încheiat de pârâți, invocându-se fraudarea legii și nesocotirea unor dispoziții imperative ale legii.

În condițiile în care contractul inițial de închiriere deținut de pârâta Ș.F. a fost prelungit prin efectul unei hotărâri judecătorești irevocabile, respectiv sentința civilă nr. 1356 din 27 ianuarie 2000 a Judecătoriei Timișoara, nu se poate invoca fraudarea de lege ori încălcarea dispozițiilor imperative ale legii, deoarece legalitatea contractului de închiriere a fost examinată deja de instanța de judecată investită de pârâta Ș.F. în procesul purtat pentru prelungirea contractului de închiriere din anul 1985, intrând în puterea lucrului judecat prelungirea lui în virtutea Legii nr. 17/1999 și apoi a art. 8 din O.U.G. nr. 40/1999.

Din acest punct de vedere, curtea a constatat că în mod nelegal instanța de apel a reținut incidența dispozițiilor art. 948 pct. 4 C. civ. și a constatat nulitatea absolută a contractului de închiriere, făcând o greșită aplicare a legii, ceea ce constituie temei de modificare, conform dispozițiilor art. 304 pct. 9 C. proc. civ.

De asemenea, în mod greșit s-a reținut dreptul de proprietate al reclamanților asupra garajului, drepturile lor limitându-se doar la apartament și dependințe, fără a intra însă și garajul. De altfel, acest aspect a fost recunoscut și de reclamanți în fața instanței de recurs, ei promovând o acțiune pe rolul Judecătoriei Timișoara pentru a li se încheia contract de închiriere pentru garaj în baza ordinului de repartiție nr. 514 din 9 noiembrie 1999. Susținerea reclamanților, potrivit căreia contractul de închiriere încheiat cu pârâta este lovit de nulitate absolută, întrucât a fost încheiat în perioada derulării procesului purtat de ei, pentru obligarea încheierii contractului de închiriere, este nefondată.

Prelungirea contractului de închiriere deținut de părțile s-a efectuat în temeiul unei hotărâri judecătorești definitive și irevocabile, iar motivele de nulitate absolută trebuie să existe la momentul încheierii lui. Niciunul dintre motivele invocate de reclamant nu este de natură să ducă la nulitatea absolută a acestuia.

C.A. Timișoara, Secția civilă, decizia nr. 2817 din 25 noiembrie 2002, în B.J. 2002, Ed. Lumina Lex, București, 2003, p. 133

7. Tranzacție. Clauză penală. Neînțelegeri intervenite ulterior. Consecințe

C. civ., art. 1066, art. 1070, art. 1708
C. proc. civ., art. 271

Intervenirea unor neînțelegeri ulterioare tranzacției, legate de punerea în executare a acesteia, atrage nulitatea sa, întrucât condițiile de validitate se analizează în raport de data încheierii ei.

Clauza penală poate face obiectul tranzacției, neafectând validitatea acesteia și neputând fi eliminată sau diminuată de judecător în cazul în care este stipulată pentru simpla întârziere a executării obligației.

C.A. București, Secția a IV-a civilă, decizia nr. 535 din 7 martie 2006, în B.J. trimestrul I/2006, Ed. Brilliance, Piatra Neamț, 2007, p. 90

8. Certificat de moștenitor. Acțiune în anulare. Imprescriptibilitate

C. civ., art. 689, art. 700 alin. (1)

Dat fiind că dreptul de proprietate este imprescriptibil și că el nu se pierde prin neuz, moștenitorii care au acceptat succesiunea, expres ori tacit, înăuntrul termenului de opțiune prevăzut de art. 700

C. civ., nu pot pierde prin prescripție dreptul de proprietate astfel dobândit.

În speță, reclamantul nu a participat la dezbaterile succesiunii, dar a susținut că a acceptat în mod tacit succesiunea lui *de cuius*.

În această situație, acțiunea în anularea certificatului de moștenitor este imprescriptibilă.

*C.A. Suceava, Secția civilă, decizia nr. 1057
din 21 octombrie 1998, în Dreptul nr. 8/1999, p. 121-129*

1.2. Cauze

1.2.1. Lipsa consimțământului

9. Contract de vânzare-cumpărare încheiat în condițiile Decretului-lege nr. 61/1990. Caracter. Momentul încheierii contractului. Lipsa consimțământului cumpărătorului

C. civ., art. 948 pct. 2, art. 1295 alin. (1)
Decretul-lege nr. 61/1990, art. 3 alin. (1),
art. 7 alin. (1), art. 8, art. 9, art. 16

În cauză, s-a solicitat constatarea nulității absolute parțiale a unui contract de vânzare-cumpărare, încheiat în condițiile Decretului-lege nr. 61/1990, invocându-se lipsa de consimțământ a cumpărătorului.

Conform art. 948 pct. 2 C. civ., una dintre condițiile esențiale pentru validarea convenției este consimțământul valabil al părții ce se obligă.

Consimțământul reprezintă o condiție de validitate a oricărei convenții, a cărei lipsă atrage nulitatea absolută a contractului.

Consimțământul trebuie să fie valabil exprimat, anterior ori cel mai târziu la momentul încheierii convenției.

Momentul încheierii contractului diferă, după cum contractul are caracter solemn ori consensual.

Dacă în cazul imobilelor terenuri, legiuitorul a dispus că, pentru validitate, actul trebuie încheiat în formă autentică, conform art. 2

din Titlul X din Legea nr. 247/2005, în cazul imobilelor construcții se aplică regula consensualismului, consacrată de art. 1295 alin. (1) C. civ. în materie de vânzare, conform căreia simpla întâlnire a ofertei cu acceptarea marchează momentul încheierii valabile a contractului, chiar dacă prețul nu s-a plătit și bunul nu s-a predat.

Prin urmare, susținerile potrivit cărora, prin formularea cererii de cumpărare, s-ar încheia doar un antecontract de vânzare-cumpărare au fost înlăturate, din moment ce se aplică regula consensualismului, iar prețul este determinabil, având un caracter legal. Această teză ar fi putut să fie valabilă, dar numai dacă era cazul unui contract solemn, situație în care întâlnirea ofertei cu acceptarea anterior încheierii actului, atât în sens de operațiune juridică, cât și ca instrument probatoriu, semnifică încheierea unui antecontract sau a unei promisiuni bilaterale de vânzare-cumpărare.

De la principiul că momentul încheierii actului juridic este reprezentat de acceptarea ofertei legiuitorul poate să deroge, norma înscrisă în art. 1295 C. civ. având un caracter dispozitiv, și să stabilească un alt moment în raport de care se vor analiza condițiile de validitate prevăzute de art. 948 C. civ., inclusiv manifestarea valabilă a consimțământului.

Mai trebuie precizat că, în cazul contractelor consensuale, de principiu, momentul încheierii actului, în sens de operațiune juridică, nu coincide cu momentul încheierii actului ca instrument de dovadă, astfel că toate condițiile de validitate trebuie analizate în raport cu primul moment, acela al încheierii actului ca operațiune juridică, și nu în raport cu cel în care voința părților se exteriorizează într-un instrument probatoriu.

Conform art. 3 alin. (1) din Decretul-lege nr. 61/1990, locuințele construite din fondurile statului se vând cetățenilor români cu domiciliul în țară, cu achitarea integrală a prețului la încheierea contractului de vânzare-cumpărare sau prin acordarea unui împrumut de către C.E.C.

Prin urmare, locuințele ce fac obiectul de reglementare al actului normativ sus-menționat, cum este cazul în speță, se pot vinde fie cu plata integrală, situație în care se încheie numai contractul de

vânzare-cumpărare, fie cu plata prețului rezultând din acordarea unui împrumut de către C.E.C.

Împrumutul sus-menționat poate fi contractat fie numai pentru plata unui avans, conform art. 8 din același act normativ, fie pentru diferența dintre avans și preț integral, astfel cum dispune art. 9.

Este important de reținut însă că momentul încheierii contractului de vânzare-cumpărare în caz de contractare a unui împrumut, conform art. 8 și art. 9, îl reprezintă momentul depunerii avansului la unitatea îndrituită să vândă locuința.

În acest sens, art. 7 alin. (1) din Decretul-lege nr. 61/1990 dispune că, în vederea încheierii contractului pentru vânzarea locuințelor, cumpărătorii vor depune la unitatea specializată un avans de cel puțin 30% din prețul de vânzare al locuinței.

Potrivit acestui text de lege, depunerea avansului semnifică încheierea contractului de vânzare-cumpărare în sens de operațiune juridică, moment în raport de care se analizează îndeplinirea condițiilor de validitate a actului juridic reglementate de art. 948 C. civ., inclusiv manifestarea valabilă a consimțământului.

Au fost înlăturate, astfel, susținerile potrivit cărora momentul încheierii actului este reprezentat de semnarea înscrisului.

Conform art. 16 din Decretul-lege nr. 61/1990, contractul de vânzare-cumpărare, procesul-verbal de predare-primire a locuinței și, după caz, contractul de împrumut dovedesc dreptul de proprietate asupra locuinței și constituie titlu de proprietate.

Prin urmare, încheierea contractului de împrumut semnifică nu numai transferul dreptului de proprietate, moment care coincide cu cel al plății avansului prevăzut de art. 7 sus-menționat, dar și instrumentul probatoriu al dreptului de proprietate, în cazul în care plata prețului se face în această modalitate.

În consecință, nu trebuie confundat momentul încheierii actului juridic, ca operațiune juridică și în raport de care se analizează îndeplinirea condițiilor de validitate prevăzute de art. 948 C. civ., cu cel al semnării instrumentului probatoriu, al înscrisului, având în vedere caracterul consensual al contractului.

În speță, antecesorul părților și-a exprimat consimțământul anterior momentului încheierii actului juridic, prin formularea cererii de cumpărare a apartamentului, fapt ce semnifică acceptarea ofertei făcute prin lege, iar în timpul vieții sale s-a contractat împrumutul și s-a plătit avansul prevăzut de art. 7 din Decretul-lege nr. 61/1990.

Prin urmare, contractul de vânzare-cumpărare, în sens de operațiune juridică, s-a încheiat în mod valabil în timpul vieții antecesorului părților și, în consecință, la data perfectării contractului, consimțământul părții contractante a existat, iar semnarea ulterioară a înscrisului de către succesori nu conduce la altă concluzie.

În consecință, s-a dispus admiterea recursului formulat de părți.

C.A. Brașov, decizia nr. 353/R din 13 mai 2005, în C.P.J.C. 2005, Ed. C.H. Beck, București, 2006, p. 24

10. Partea în drept să invoce nulitatea. Coproprietate

C. civ., art. 948 pct. 2

Împrejurarea că reclamanta are doar o cotă de 5/8 din imobil, nu face inadmisibilă acțiunea în constatarea nulității actului la încheierea căruia nu a consimțit.

Obiectul litigiului privește nulitatea unui act juridic, iar partea căreia i se opune actul are calitatea să ceară constatarea nulității lui, dacă contestă faptul că și-a dat acordul la încheierea convenției, calitatea procesuală a părții nefiind condiționată de existența unui drept exclusiv asupra bunurilor la care se referă actul.

Deoarece în cauză s-a stabilit că reclamanta nu a consimțit la încheierea actului prezentat de părți, intitulat „Declarație proces-verbal”, expertiza criminalistică, necontestată de părți, confirmând că semnătura nu îi aparține, în mod corect s-a reținut prin decizia recurată că reclamanta nu a consimțit la încheierea actului și s-a dispus anularea acestuia pentru lipsa consimțământului reclamantei la încheierea lui.

În consecință, atâta vreme cât reclamanta are un drept exclusiv asupra cotei-părți ideale de 5/8 din imobil, aceasta își poate valorifica judiciar dreptul său în cota ideală, neinteresând pentru stabilirea calității procesuale active în acțiunea în constatare faptul că nu este titulara exclusivă a întregului bun.

C.A. Iași, decizia civilă nr. 108 din 19 ianuarie 2000, în Jurisprudența Curții de Apel Iași în materie civilă și procesual civilă pe anul 2000, p. 48-49

II. Convenție. Eroare privind natura actului juridic. Efecte

C. civ., art. 953, art. 954

Recurenta care pretinde că ar fi fost în eroare la încheierea actului de vânzare-cumpărare, încheiat la data de 3 februarie 1994, la Notariatul de Stat Iași, prin care și-a înstrăinat cota sa indiviză asupra apartamentului bun succesoral, cu rezerva dreptului de abitație, pentru că a înțeles că actul semnat se referă la acceptarea succesiunii soțului decedat, nu a probat aceasta situație de fapt.

Existența unui interval de timp între dezbaterea succesiunii, finalizată prin eliberarea certificatului de moștenitor la data de 20 decembrie 1993, și încheierea actului de vânzare-cumpărare la data de 3 februarie 1994, lipsa afecțiunilor psihice, proba testimonială din care rezultă că toate succesoarele, inclusiv fiica neînstrăinate, cunoșteau despre intenția de a se încheia actul de vânzare-cumpărare, precum și rezerva dreptului de abitație de către recurentă, sunt probe care exclud confuzia cu privire la actul juridic încheiat, mai ales că în fața notarului și-a manifestat consimțământul expres la înstrăinare.

C.A. Iași, decizia civilă nr. 732 din 31 martie 2000, în Jurisprudența Curții de Apel Iași în materie civilă și procesual civilă pe anul 2000, p. 49-51

Notă: Dacă instanța de apel, în rejudicare, a calificat juridic pretenția părții ca reclamând lipsa consimțământului, iar instanța de recurs a examinat cauza prin prisma erorii, viciu de consimțământ, înseamnă că instanța de recurs a substituit motivarea instanței de apel, considerată greșită în drept, cu propria sa motivare, reținând că soluția dată procesului prin dispozitivul hotărârii este cea justă.

În opinia noastră, substituirea motivării operată de instanța de recurs este greșită. Atâta vreme cât partea pretinde că nu a înțeles în nici un mod să se oblige juridic, ci să își consolideze un drept în succesiunea soțului decedat, motiv pentru care a semnat actul a cărui nulitate se cere, nu se poate ca, recalificată juridic această situație de fapt să fie adusă sub auspiciile erorii că viciu de consimțământ. Eroarea, viciu de consimțământ, presupune existența consimțământului care, însă, datorită premiselor false în cunoașterea realității este viciat. Cu alte cuvinte, partea a înțeles să încheie convenția de vânzare-cumpărare, însă a avut în vedere anumite calități ale obiectului prestației [art. 954 alin. (1) C. civ.] ori a vizat anumite calități esențiale ale cocontractantului [art. 954 alin. (2) C. civ.], care în realitate nu există.

În speță, alegația reclamantei se referă la împrejurarea că a înțeles să încheie un act juridic unilateral - declarația de acceptare a succesiunii soțului decedat - prin care dobânda un drept, și nu să se oblige printr-o convenție bilaterală la transmiterea unui drept.

Într-o atare situație, ceea ce se invocă în cauză este lipsa consimțământului la încheierea convenției datorat erorii obstacol privind natura juridică a actului, care înseamnă o manifestare de voință necorespunzătoare realității, distructivă de voință juridică, sancționată cu nulitatea absolută, împrejurare față de care calificarea juridică operată de instanța de apel era cea exactă.

12. Eroare-obstacol. Sancțiune. Dovada

Prin decizia civilă nr. 1139 din 22 iunie 2001 a Curții de Apel Iași a fost respins recursul formulat de reclamantă.

Instanța de recurs a reținut că soluția respingerii acțiunii este legală și temeinică, deoarece reclamanta a invocat eroarea-obstacol cu privire la substanța prestației părților contractante, dar susținerile acesteia nu sunt întemeiate.

Recurenta a fost prezentă la notariat și a semnat contractul în care este inserată clauza de abitație, clauză ce nu putea fi trecută în act fără o discuție prealabilă cu vânzătoarea, iar de la data întocmirii actului până la momentul formulării acțiunii au trecut șapte ani.

Cât privește deficiențele de auz și de vedere, chiar dacă au existat la momentul semnării actului, reclamanta a avut posibilitatea cunoașterii conținutului său, datorită obligației notarului de a discuta cu părțile și de a da citire actului înaintea semnării lui.

C.A. Iași, decizia civilă nr. 1139 din 22 iunie 2001, în Jurisprudența Curții de Apel Iași în materie civilă și procesual civilă pe anul 2001, p. 49-50

Notă: Hotărârea mai sus rezumată ne oferă prilejul să detaliem asupra erorii-obstacol și a consecințelor ei.

Dacă eroarea că viciu de consimțământ este reglementată în art. 953 C. civ., eroarea-obstacol nu este reglementată nici în Codul civil și nici în legi speciale.

Doctrina și jurisprudența acceptă existența ei, limitând-o la două situații: când eroarea poartă asupra naturii contractului; când eroarea privește identitatea obiectului.

Eroarea asupra naturii juridice a actului (*error in negotio*) este produsul neconcordanței involuntare dintre voința reală internă comună a părților contractante și voința exprimată prin contract.

Condiția esențială este că una din părți să fi voit să încheie un alt act juridic decât cel declarat, așa cum s-a susținut în procesul soluționat prin hotărârea rezumată. Reclamanta a pretins că la momentul încheierii contractului a avut credința că încheie un contract de împrumut, și nu unul de vânzare-cumpărare.

Eroarea asupra identității obiectului (*error in corpore*) există atunci când o parte crede că vinde un anumit lucru, iar cealaltă are credința cumpărării altui lucru.

Dacă eroarea ca viciu de consimțământ este sancționată cu nulitatea relativă a actului, în cazul erorii-obstacol voințele părților nu se întâlnesc. Existând un obstacol la formarea contractului, datorită lipsei consimțământului, sancțiunea este nulitatea absolută.

Dovada erorii-obstacol trebuie făcută de partea care o invocă. Referitor la natura actului sau identitatea obiectului, proba că voința reală nu este cea care rezultă din conținutul actului scris este însă greu de făcut.

De aceea, pentru stabilirea voinței părților, pe lângă conținutul contractului pot fi avute în vedere și unele elemente extrinseci, în raport cu care, în speță, s-a constatat că nu există eroare-obstacol.

13. Contract de vânzare-cumpărare. Eroare cu privire la natura juridică a actului încheiat. Eroare-obstacol

C. civ., art. 948 pct. 2

Eroarea asupra naturii actului juridic (*error in negotio*) este produsul neconcordanței involuntare dintre voința reală, internă, comună a părților contractante și voința exprimată în actul juridic.

Prin urmare, este suficient ca una din părțile contractante să fi voit (voința internă) un alt act juridic decât cel declarat, pentru ca acesta din urmă să poată fi caracterizat ca lipsit de consimțământ și, ca atare, nul absolut.

Prin sentința civilă nr. 3279 din 2 noiembrie 1995 Judecătoria Buftea a admis acțiunea formulată de reclamanta G.Z. împotriva pârâtului G.V., a constatat nulitatea contractului de vânzare-cumpărare autentificat sub nr. 2182 din 6 aprilie 1992, încheiat între părți.

Pentru a hotărî astfel, instanța de fond a reținut că părțile au încheiat un contract de vânzare-cumpărare având ca obiect cota de 5/8 din dreptul de proprietate, cotă ce aparținea reclamantei-vânzătoare,

din imobilul - casă și teren, în suprafață de 5.000 mp - situat în comuna Corbeanca, Jud. Ilfov.

Înțelegerea reală a părților a fost în sensul înstrăinării imobilului în schimbul întreținerii, astfel încât contractul este lovit de nulitate pentru eroare asupra naturii juridice a actului (*error in negotio*).

Împotriva sentinței a declarat apel pârâtul, criticând-o pentru faptul că s-a reținut greșit că actul a fost încheiat cu o eroare-obstacol, față de faptul că reclamanta a consimțit la vânzarea cotei ideale de proprietate pentru prețul de 15.000 de lei, care a fost achitat la data autentificării.

Apelul este nefondat.

Prima instanță a reținut, în mod corect, că părțile au încheiat contractul, fiecare având reprezentarea că-și dă consimțământul potrivit celor convenite.

Astfel, pârâtul-apelant a avut convingerea că încheie contractul de vânzare-cumpărare a cotei ideale din dreptul de proprietate asupra imobilului, iar reclamanta-intimată a fost convinsă că încheie contract de întreținere.

*Trib. Mun. București, Secția a IV-a civilă,
decizia nr. 1564 din 11 septembrie 1996,
în C.P.J. 1993-1997, p. 45-46*

14. Contract de împrumut al unei sume de bani. Imposibilitatea invocării erorii asupra naturii actului și asupra persoanei cocontractante în cazul actului juridic încheiat în formă autentică

C. civ., art. 1173

Prezența părților în fața notarului, conținutul declarațiilor lor, precum și faptul că li s-a citit contractul anterior semnării reprezintă constatări personale ale funcționarului public, care fac dovada până la înscriserea în fals, potrivit art. 1173 C. civ., proba contrară, prin alte mijloace de dovadă, nefiind admisibilă.

De aceea, în speță, numai urmându-se procedura înscrierii în fals s-ar fi putut face dovada necunoașterii conținutului contrac-